

Met korte geschiedenis van de Limburgse mijnbouw.
Meer over geschiedenis bij www.DeMijnen.nl

Uit de Machinekamer. „Limburgsche kolen.”

Het is nog niet zo heel lang geleden, dat de steenkool uit de Limburgsche mijnen in de ketelhuizen der zuivelfabrieken niet of slechts met tegenzin toegelaten werd, een gevolg van vooroordeel en wanbegrip. Het vooroordeel kan nu wel als verdwenen worden beschouwd, het wanbegrip echter nog niet. Ook dit weg te nemen is de bedoeling van dit schrijven, dat ten dele een stukje geschiedenis geven zal, waardoor al dadelijk het verkeerde denkbeeld weggenomen zal worden, als zou de kolendelving in Limburg pas van de latere jaren zijn.

Niet pas van de laatste jaren, maar integendeel al zeer oud, n.l. van omstreeks 1100, is de kolendelving in het zuiden van onze zuidelijke provincie. „Delven" was het in dat vroege begin eigenlijk niet, daar in het dal van de Wormheek de kolen vrijwel aan de oppervlakte lagen. Pas later is men tot het graven van diepere schachten en daarmee tot het eigenlijke delven overgegaan.

De oudste steenkolenmijnen in Limburg zijn de Domaniale. In de jaren 1723 in het bezit gekomen van de abdij van Kolduc, gingen ze in het einde der achttiende eeuw in eigendom van de Staat over. Deze gaf ze in 1816 voor de duur van 99 jaar ter exploitatie aan de Spoorweg-Maatschappij Maastricht-Aken, welke deze mijnen nu als de Domaniale Mijn-Maatschappij, met zetel Kerkrade, exploiteert.

Behalve de bekende antraciet met een gasgehalte van ruim 7 % uit de Domaniale Mijn, brengt deze Maatschappij tegenwoordig ook uit de mijn „Willem" een kool met een gasgehalte van ongeveer 11 % in de handel, waarvan de nootjes 4 en fijner, voor stoomketels verkocht worden.

Na proefboringen tussen 1857 en 1859 en daaruit voortgekomen concessies, begon in 1876 de Bergswerkvereniging voor Nederland, met de ontginning van de mijn „Willem-Sophia", welke mijn, evenals de Domaniale, anthraciet levert met een gasgehalte van ruim 7 %. Door faillissement nam reeds in 1881 deze ontginning een ontijdig einde, om pas in 1904 door een nieuwe Maatschappij voortgezet te worden.

Inmiddels was in 1893 de Maatschappij tot Exploitatie van Limburgsche Steenkolenmijnen opgericht, welke in 1899 met een geregelde ontginning van de mijn Oranje Nassau I en in 1906 van de mijn Carl (nu als Oranje Nassau II bekend) begon. Behalve beide voornoemde mijnen, exploiteert deze Maatschappij tegenwoordig ook de mijnen Oranje Nassau III en IV. Daardoor komt deze Maatschappij, die meer dan onder haar officiële naam, onder die van „de Oranje Nassau Mijnen" bekend is, met 4 soorten steenkool aan de markt, waarbij aangestipt moet worden, dat uit een der lagen van de mijn Oranje Nassau I, kolen naar boven gebracht worden, welke overeenkomen met die uit mijn II, zodat uit mijn I 2 soorten kolen komen. De magerste hiervan hebben, evenals die uit de mijn II, een gasgehalte van ongeveer 10%, terwijl de andere ongeveer 13 % gas bevatten.

De kolen uit de Oranje Nassau mijnen III en IV hebben gasgehalten van respectievelijk 16% en 14%.

Aan de Maatschappij „Laura en Vereniging" was reeds in 1876 en 1877 concessie verleend, hoewel pas in 1907 met de kolenlevering uit de mijn Laura begonnen is. Sedert korten tijd komt deze Maatschappij ook met kolen uit de mijn Julia in de handel, welke kolen een gasgehalte van ongeveer 14% bevatten, terwijl dat der Laura kolen bij de 12% ligt.

Als resultaat van een in 1899 benoemde Staatscommissie ter beantwoording van de vraag: Staatsexploitatie of particuliere ontginning ? kreeg bij de wet van 24 Juni 1901, de Staat de beschikking over een uitgestrekt kolenveld van 16400 H.A., dat in 1911 en 1912 nog met 9500 H.A. uitgebreid werd, waardoor de Staat bijna 26000 H.A. ter beschikking staan.

In 1909 kwam de Staatsmijn Wilhelmina gereed, in 1915 de Emma, in 1918 de Hendrik en in 1927 de Maurits. De eerstgenoemde mijn levert kolen met een gasgehalte van tegen de 10 %, de tweede en derde met een gasgehalte van 20-22 % en de vierde met een gasgehalte van 22-24 %.

Blijkens het voorgaande, treffen we dus in ons Limburg, de volgende kolendelvende lichamen aan

1. De Staatsmijnen in Limburg, met de mijnen:

- a. Emma te Treebeek, station van afzending der kolen: Nuth;
  - b. Hendrik te Brunssum, station van afzending der kolen: Nuth;
  - c. Maurits te Lutterade, station van afzending der kolen: Lutterade;
  - d. Wilhelmina te Terwinselen, station van afzending der kolen: Terwinselen.
- Gezamenlijke oppervlakte dezer mijnen ongeveer 5000 H.A.

2. De Maatschappij tot Exploitatie van Limburgsche Steenkolenmijnen te Heerlen, met de mijnen:

- a. Oranje Nassau I te Heerlen, station van afzending der kolen: Heerlen;
  - b. Oranje Nassau II te Schaesberg, station van afzending der kolen: Terwinselen;
  - c. Oranje Nassau IH en IV te Heerlerheide, station van afzending der kolen: Heerlen.
- Gezamenlijke oppervlakte dezer mijnen ongeveer 4000 H.A.

•

3. De Maatschappij tot Exploitatie der Steenkolenmijnen Laura en Vereeniging te Eygelshoven, met de mijnen:

- a. Laura, station van afzending der kolen :Kerkrade Mijn Laura.
  - b. Julia, station van afzending der kolen: Kerkrade-Rolduc.
- Gezamenlijke oppervlakte dezer mijnen ongeveer 1200 H.A.

4. De Dominiale Mijn Maatschappij te Kerkrade, met de mijnen:

- a. Domaniale te Kerkrade, station van afzending der kolen: Simpelveld;
- b. b. Willem te Kerkrade, station van afzending der kolen: Simpelveld.

5. De N.V. Nederlandsche Steenkolenmijnen Willem-Sophia te Spekholzerheide, met de mijnen :

Willem-Sophia, station van afzending der kolen: Simpelveld.

Er zijn dus 5 verschillende lichamen, die gerangschikt naar het gasgehalte, de volgende kolensoorten uit Limburg leveren:

Maurits kolen met een gasgehalte van 22-24 %

Emma en Hendrik	„	„	„	„	„	20-22 %.
Oranje Nassau III	„	„	„	„	„	16 %
Oranje Nassau IV	„	„	„	„	„	14 %
Julia	„	„	„	„	„	14%.
Oranje Nassau I	„	„	„	„	„	13%.
	(één der lagen uitgezonderd)					
Laura	kolen met een gasgehalte van					12 %.
Willem II	„	„	„	„	„	11 %.
Oranje Nassau II	„	„	„	„	„	10 %.
	(evenals de ene laag uit mijn I)					
Wilhelmina	kolen met een gasgehalte van					10%.
Willem-Sophia	„	„	„	„	„	7%.
Domaniale	„	„	„	„	„	7 %.

Lettende op de voorgegeven gasgehalten kan tot de gelijksoortigheid van kolen uit verschillende mijnen besloten worden, waarbij men echter in aanmerking moet nemen, dat gelijksoortigheid nog niet gelijkwaardigheid betekent, omdat de waarde voor de praktijk ook afhangt van andere factoren dan het gasgehalte.

Het ligt echter niet in de bedoeling van dit schrijven hierop nader in te gaan, wèl, er op te wijzen, dat ons Limburg tegenwoordig voor vrijwel elk bedrijf geschikte steenkolen leveren kan, en daarbij ook in voldoende hoeveelheid.

H. DUIF.